

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cavtio Criminalis, Seu De Processibus Contra Sagas Liber

Spee, Friedrich von

Francofvrti, 1632

8. Quam caute Principes in hoc crimine procedere debeant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11133

16 Dub. VII. *An acri hoc medio sat extirpari &c.*

dit: miratusq; sum non parum, nondum
hactenus pluribus in mentem venisse.
De cætero & dictum satis est, & inuol-
uendum tamen silentio atq; occultan-
dum, quod non nisi ad solas auidorum
Damascē aures inuentor vult afferri. Docuit legi-
mus in vi- fer noster duodecim esse diei horas, &
ta Barlaā terram aliam bonam, aliam inutilem:
& in hanc quidem si quid sparseris tan-
tundem esse, ac si in fluctus magni maris
abieceris. Vbi tempus erit igitur & apta
terra, sementi non parcetur: sed & for-
sitā hoc ipso commentario adhuc di-
cam, quod prudentes intelligent. Res
est facilis & expedita, minima & magna,
nota omnibus, omnibus ignota.

D V B I V M VIII.

*Quam caute Principes & eorum Officiales in
hoc crimine procedere debeant?*

RESPONDEO, Vti non male faciunt
Principes cum in crimen hoc acri-
ter procedunt, ita male, ac pessime, nisi
maxima cum cautela, prudentia, cir-
cumspeditione. Adeo vt non modo non
liceat liberius, ac negligentius in hoc
cri-

crimine versari ideo quia exceptum est, verum etiam multo quam in vlllo alio capitalium genere maiore cum attentione & cura ad vigilandum sit, ne quomodo processus illegitimus, & indiscretus formetur.

Itaque esto concedam in hoc crimine excepto Sagarum licere in Quibusdam aliter procedere quam communi modo in non exceptis; sed id nego tamen, licere agere minus caute, & circumspecte quam communi modo in non exceptis: requiri enim hic eximiam quandam in procedendo diligentiam, attentionem, curam, circumspectionem, præquam in aliis vllis desideretur. Rationes istæ sunt:

RATIO I. Crimen hoc occultissimum est vt omnes fatentur: noctu plerumq; geritur, & inter tenebras simul ac laruas: magna igitur opus prudentia & meditatione, vt rite in lucem producas.

RATIO II. Videmus inchoatum semel processum cōtra Sagar in annos aliquot produci, atque adeo augeri numerum

C

pu-

puniendorum, ut integri pagi funditus
absumantur, neq; tum aliud profectum
esse, quam quod libri æque pleni sint
nominibus aliorum; adeo ut si porro
pertinaciter insistatur, nullus videatur
futurus finis vstionum, quoad tota regio
exhausta sit: neq; vllus vnquam inuen-
tus Princeps est, qui abrumperè non de-
buerit: ita quilibet ad hunc vsque diem
finem semper fecit, non inuenit: Qua-
res cum grauis sit, & nimis vasta, potest
ne vlla tanta esse diligentia, quam non
adhiberi par sit, vbi nec error aliquis
intercedat, quo simul innocentes im-
plicentur? Præsertim cum vel vnica si-
mplicita fuerit, continuo innumeras
alias implicari necesse sit, ut inferius ad-
huc ostendam.

RATIO III. Si contingat per impru-
dentem Processum innocentes quoque
eadem procella feriri, ingentia quedam
mala in Rempubl. redundabunt. Sup-
plicia nimirum tot capitum iniqua; &
infamia, ac probrum non solum nobi-
lissimarum familiarum, sed & religionis
Catholicæ, quæ, ut recte notauit Tanne-
rus,

ritus, non parum apud hostes nostros traducitur, si ij quoque tanquam communi hoc torrente rapiantur, qui cæteris videbantur religiosiores. Audire nuper debuî à viris magnis nonnullibi eo esse malevolentia descensum, vt iam, si quis ibi more pientissimorû Catholicorum fertum suum precarium studiosius voluerit, ac deferre secum audeat, si aspergere aqua benedicta se frequentius, si orare in templo studiosius, ac tantillum genuinae deuotionis præ se ferre, is continuo incurrat in suspicionem magiæ; tanquam ita scilicet præ cæteris religiosiores velint esse, qui eo crimine tenentur; aut, vt alij dicunt, tanquam alioqui quiescere eos Dæmon non sinat: Vnde factum est, vt in quodam nobis vicino tractu sub optimo & laudatissimo Principe quisque sibi quam diligentissime caueat ab omni specie pietatis; ac Sacerdotes quidam antea indies celebrare soliti, nunc vel penitus id intermittant, vel si faciant, non nisi priuatim id audeant occluso templo, ne incipiat vulgus de magia famam commouere.

Ita dum sub specie iustitiæ incaute procedimus, ad impietatem & atheismum viam facimus, quam vt potius occludamus, non immerito singularem quandam vigilantiam Magistratibus præscribimus.

RATIO IV. Mulierum fere genus est contra quas processus fiunt, quæ illæ autem? deliræ sæpe, insanæ, leues, garrulæ, inconstantes, subdolæ, mendacæ, periuræ, & quidem si verè reæ sunt, ad omne scelus à Magistro suo eruditæ, quibus examinandis, audiendis, iudicandis, singularis vtique attentio interueniat necesse est, nisi mille turbas & errores dare libeat. Dicebat mihi nuper Iuris Consultus clarissimus tot sibi ex hoc vno capite quotidie difficultates obiici, vt si semel efferre pedem ex his tricis liceret, nunquam esset repositurus, nec vili Principum suasurus, vt negotium tam vndique intricatum facile ordiretur.

RATIO V: Audio quibusdam in locis pro Salario eorum Iurisconsultorum, seu Inquisitorum, quos Principes huic negotio Sagarum præficere solent, constitu-

stitutam esse certam pecuniam pro numero reorum, ut verbi causa in singula capita daleros quatuor aut quinque. Quis hic non videt vel hac sola de causa, quanta opus vigilantia sit, ne spes lucri processum vitiet, dum tanto facilius quisque noxius putabitur, quanto loculis consultius est maiorem esse quam minorem reorum numerum. Res sane ardua, & periculosa! neque enim sancti omnes sumus, aut tam inconcussa mentis, quam non ardor aliquis habendi labefactet, & in transversum si non rapiat saltem laceffit.

RATIO VI. Nihil vero æque intendere diligentiam Principum in rite curandis his processibus debet, quam quod si in iis errari cœperit, difficillima emendatio futura sit: itaq; in erroribus cæteris fere semper corrigendi aliqua ratio in mundo suppetit; at hic non item. Id ita probo: Nam in cæteris quidem semper fere inveniuntur, qui errantes admonere circumspicere & utiliter possint, ac velint, sine macula suæ fame; at in vna hac nostra causa deinceps, ut video, in-

tercepta erit omnis hæc monendi via. Nam quisquis ille futurus est, qui imposterum monebit, quantumvis caute, & discrete, seu voce siue stylo; continuo sibi maculam adherescere sentiet; quasi iam vel sibi ipsi, vel vxori, liberis, aliisve suis metuere incipiat, aut vindicare velit cineres cuiuspiam è suis: audiet & has voces nimis inuidiosas: *hoc esse atrocissima scelera libertate donare: hoc esse arguere tot, tantos Principes: hoc esse damnare iniustitia, & infamare tot publica iudicia*: sed & incurret indignationem nonnullorum Magnatum, ad quorum aures detorta omnia ab adulatoribus deferentur. Quis autem tam exaggeratę virtutis sit, aut quis tam proiectę famę, & honoris sui, ac suorum, vt sub hac macula, & periculo offendendi, nihilominus inclinare se volet, vt veritati subueniat? Ab-lata igitur monitio & correctio erit, cum inique procedi ceperit: ne igitur inique procedatur, tanto amplius est prouidendum.

RATIO VII. Emergunt indies in hac materia nouę difficultates; tum & viro-
rum

Officiales in hoc crimine procedere debeant? 23

rum non solum doctorum, sed & piorum & religiosorum distrahuntur sententiæ. Putabatur satis fecisse Delrius, & Binsfeldius, sed nunc sunt, qui particularia quædam penitus examinent: putant nimium tributum esse narratiunculis, & fallacissimis confessionibus in tortura effictis: desiderant resolutiones minus seueras: negant tantam iudicibus libertatem arbitrandi: dubitant de tripudiis illis, seu conuentibus Sagarum: aut saltem cum Tannero rariores esse existimant, cum plerasque phantasmatis illudi credibilius sit: detrahunt momentum denuntiationibus, similibusve indiciis, quibus illi nimium tribuerunt non sat solidis rationibus adiuti: denique noui indices libelli volitant qui rem perplexam reddant. Quis hic neget igitur maiore prorsus quam in aliis causis liquidioribus circumspectione & sollicitudine esse opus?

DICES, Imo opus non erit ita anxium velle hic sollicitumq; esse, qui moeò probatum aliquem auctorem sequi stauerit. Docent enim Theologi, cum v-

C 4.

trimque

24. Dub. VIII. *Quam caute Principes & eorum*
trinq; probabiles sententię sunt, vtram-
libet teneri posse salua conscientia, reli-
cta etiam tutiore: probabilem autem, &
tutam vocant, quę vel graui autoritate,
vel non modici momenti ratione niti-
tur: autoritas autem grauis hoc loco
censeri debet: quę est saltem vnus viri
docti & probi, vt docent Casistę, & vide
apud Laymannum lib. I. tract. I. cap. 5. §. 2.
num. 6. & c.

RESP. I. Autoritas sola non multum
probabilem, & tutam sententiam ali-
quam reddit, nisi autores illi post per-
specta rationum pondera, quę in oppo-
situm afferri possunt, eam amplexi sunt:
quod etsi eos fecisse plerumq; præsumi
potest, præsertim ab indoctoribus, vt
additum est à Laymanno loco citato;
tamen si deinde alij se illi sententię rur-
sus opponant, & rationes nouas afferre
spondeant, quas isti nondum dissolue-
runt, aio teneri saltem doctiores has
examinare & diligenter perpendere, si
forte certi aliquid euincant, vel saltem
probabilitatem sententię oppositę rur-
sus euacuent: & ita non posse Iudices
sic

fic leuiter procedere, *nisi etiam eos qui recentius scripserunt, audiant, & ulterius in has causas examinandas incumbant.*

Quod nota.

RESP. II. Etsi etiam communiter verum sit, cum vtrumque probabiles sunt sententiæ, licere in conscientia sequi vtramlibet, etiam minus tutam: Expresse tamen (quod miror eos, qui scire aliquid volunt non attendere) excipiunt Theologi, & dicunt, tunc saltem omnino sequi oportere sententiã magis tutam, atque hanc proinde diligenter vestigandam esse, cum periculum est ne proximo fiat damnum, aut iniuria: Vnde in nostra materia, cum de hoc periculo agatur, ac proinde sententia tutior omnino in conscientia sequenda sit, applicare fane curam & sollicitudinem oportebit, vt non quilibet temere arripiant, sed cautissime has causas perpendant. Ex quibus omnibus id tandem relinquitur, quod probare intendebam, ad processus contra Sagas tam periculosos singularem quandam, & extraordinariam curam

26 Dub. IX. *An Principes sat liberent conscientiam*
adferri oportere, ne temeritate nostra
in laqueos nos inducamus. Quod qui-
dem ex eo vel maxime confirmo, quod
Inquisitores nonnulli in ea sunt persua-
sione, quasi vix errare queant; quodq;
existimant captiuas suas omnibus Sa-
cerdotibus facile imponere & satanica
hypocrisi illudere posse; ipsis vero, & ce-
teris Iudicibus laicis non posse. Cui se-
curitati tam periculose quanta latis ma-
gna cautela obuiari poterit? nemo enim
latis vnquam cauet, qui non cauet, &c.

D V B I V M IX.

*An Principes sat liberent conscientiam, si
parum ipsi solliciti, curam omnem in Offi-
ciales suos reiiciant?*

MOVEO hanc questionem, quia au-
dio monitum nuper Principem
quendam, quanta opus esset cura in ne-
gotio Sagarum, quod strenue vrgebat,
leuiter respondiisse: se sollicitum non
esse, viderent Officiales sui, quos in eam
rem constituisset.

RESPONDEO, Non excusatur Princeps,
qui omni cura à se reiecta Officiales pro-
libi-